

Qüestió d'accents

Ramon Torrents

Parlant de la grafia que el *Diccionari ortogràfic i de pronunciació del valencià* (Acadèmia Valenciana de la Llengua) assigna a l'anglicisme «sandwich» (*sàndwix*, segons aquest repertori), les consideracions d'Eugení S. Reig¹ ens porten a pensar en un fenomen probablement irreversible: la pèrdua de reflexos i mecanismes propis en la creació o l'adaptació de mots. En el cas de *sàndwix*, centra el nostre interès la grafia aberrant i, més important, segons el nostre particular criteri, el manteniment de la síl·laba tònica del mot anglès, que tanmateix Reig accepta en aquesta forma, *sàndwix*, però que ell preferiria de no accentuar, sinó deixar en la forma d'origen.

Qui va fixar la forma de *sandvitx*, en català? Segons el DCVB, el primer testimoni escrit és de J.M. de Sagarra (*Vida*, II, 11, 1932), però el mateix 1932 Fabra ja l'inclou en la primera edició del *Diccionari general de la llengua catalana*. Introduït sens dubte en el parlar urbà, «sandvitx» no degué trobar cap obstacle a passar d'uns certs ambients socials a la novel·la i, d'aquí, al repertori normatiu. Adaptant-ne la grafia, hi va passar tal com el poble pronunciava aquest mot, carregant l'accent sobre la darrera síl·laba, en rima perfecta amb «esquitx» o «pastitx».

Avui que Neymar da Silva Santos ha adquirit una gran popularitat, tota orella atenta s'adona de la vacil·lació entre la pronúncia «Neymàr», probablement comuna a tot l'univers, i la de tendència hispanitzant, que pronuncia «Nèymar». Així mateix, el nom del president dels Estats Units, Barack Obama, és pronunciat en els nostres mitjans audiovisuals com un mot pla, «Bàrack», contra el «Baràck» que pronuncien els nord-americans. A qui no sobta la transformació del

nom de l'ex-president de la Generalitat, Artur Mas, en Àrtur, o la de Miquel Iceta, en Míquel? Què direm dels *whatsapp*? Quan en vam començar a fer servir, sentíem aquest neologisme pronunciat tal com el veiem escrit, *whatsàpp*, en què sentíem totes les consonants. Avui, però, la cosa sembla sucumbir davant la deixatada pronunciació veïna que, amb la llicència necessària, ens permetem de transcriure *guàssa*.

La tendència hispana a alterar la pronúncia de termes en què la terminació aguda és ingrata a l'espanyol sembla un fet que no demana demostració. Com no en demana el canvi d'accent de *sandwich* (mot pla en anglès) al *sandvitx* agut, ben emmotllat a la tendència natural del català, que és la mateixa que la del francès.

Que hi vagi haver un doctor Conill que disfressava el seu cognom en «Cònil», un motorista de la Ribera Alta, Jorge Martínez Salvadores, conegut per «Àspar» però que probablement a Alzira era anomenat «Espark», que algun Fuster es faci dir «Fúster», un Sunyer «Súfier», un Samper (variant de Santpere) «Sàmper», tot això no ens hauria de fer oblidar, no pas les regles, sinó l'instint i la naturalitat amb què les regles solen seguir les tendències naturals quan es tracta del llenguatge dels pobles. Si perdem la tendència... poca cosa podrem fer amb una ortopèdia que ningú no acceptarà.

Sense saber quins mecanismes ajudarien a corregir aquesta submissió contrària a la fonètica del català, no podem ignorar que el primer camí és predicar amb l'exemple i pronunciar rectament *Baràck*, *Neymàr*, *whatsàpp* i tants altres, insistint-hi i repetint-los si cal en la forma correcta perquè circulin amb la naturalitat que semblen haver-los negat. |

1

<http://www.elpuntavui.cat/article/5-cultura/19-cultura/653580-isandwix-sandvitx-sangueix-o-sandwich.html>

<https://dellengua.wordpress.com/2016/03/18/sandvitx-amb-accent/>

